

COSINZEANA

revistă literară
ilustrată săptămânală

CUPRINSUL:

Petronius: În clasa a treia... foileton.
V. Stoica: Cântecul marinarului, poez.
M. Berger-R. Negură: Cânele dlui
Bonichon, schiță.
Elena Farago: Schiță, poezie.
Vilu: Ocoluri în tehnică, articol.
Adrian Corbul: Viața la Paris.
T. Murășanu: Neguri albe..., poezie.

Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman.

FLORI DE-O ZI:

* * * „Lumina literară”.
T.: O revistă a scriitorilor.
F. N.: Sângele.

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE
SCRISORI DELA REDACȚIE
ILUSTRAȚII

„COSINZEANA“

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMÂNALĂ

Revista „Cosinzeana“ e astăzi cea mai bine îngrijită revistă literară pentru publicul românesc din Ardeal și Ungaria și prin ieftinătatea ei, cea mai potrivită a fi răspândită în familiile românești. Apare regulat în fiecare sâmbătă și pe lângă articole îndrumătoare de actualitate, aduce alese novele, schițe, poezii, originale și traduceri, și o mulțime de ilustrații din evenimentele însemnate ale zilei.

Colaboratori ai revistei sunt:

Ion Agârbicean, Zaharie Bârsan, T. Liviu Blaga, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, Adrian Corbul, A. Cotruș, Ion Dragoslav, R. S. Dragnea, P. Dulfu, Victor Eftimiu, Elena Farago, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Ion Al-George, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, Corneliu Moldovan, Chiru Nanov, Oreste, V. C. Osvadă, Ecaterina Pitiș, Volbură Poiană, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, M. Săulescu, I. U. Soricu, Henri Stahl, Vasile Stoica, D. Tomescu, G. Todica, Viora din Bihor și alții.

ABONAMENTUL

e mai mic ca la oricare revistă românească de felul acesta, și anume:

<u>Pentru Austro-Ungaria</u>	pe un an 12 cor.
	pe $\frac{1}{2}$ an 6 „
	pe $\frac{1}{4}$ an 3 „
<u>Pentru străinătate</u>	pe un an 20 „
	pe $\frac{1}{2}$ an 10 „
	pe $\frac{1}{4}$ an 5 „

Pe lângă acest mic abonament, revista *Cosinzeana* împarte abonenților săi premii de cărți, ce nu mai face nici o altă revistă românească. Sortează între abonenții cari plătesc până în 15 Februarie n. 1913 întreg abonamentul

25 biblioteci à 10 coroane,

compuse din cele mai alese noutăți literare, apărute în anii din urmă.

FAVORURI SPECIALE

Abonenților, cari plătesc la an abonamentul cu 15 cor., în loc de 12, li se dau următoarele

patru volume gratis:

Ion Agârbicean: „Schițe și povestiri“ cor. 2—
Victor Eftimiu: „Poemele singurătății“ „ 2—
Alexandru Ciura: „Amintiri“ „ 1'60
Liviu Rebreanu: „Frământări“ „ 1'50

Acest favor se acordă și abonenților, cari plătesc înainte pe jumătate de an 7 coroane 50 fileri, iar pe un pătrar de an 3 cor. 75 fil. În cazul acesta însă capătă numai un volum, respective două.

Cărțile se trimit îndată ce abonamentul e plătit.

□ □ □

Abonenții vechi, cari până în 15 Februarie 1913 plătesc întreg abonamentul pe anul viitor și ne trimit încă un abonament nou de 12 cor., capătă gratis patru cărți, pe cari și le pot alege după plac din următoarele:

Ion Agârbicean: „Schițe și povestiri“ cor. 2—
Victor Eftimiu: „Poemele singurătății“ „ 2—
Al. Ciura: „Amintiri“ „ 1'60
Liviu Rebreanu: „Frământări“ „ 1'50
„Almanahul scriitorilor dela noi“ „ 1'60
Ermil Borcia: „Versuri flusturate“ „ 0'60
„Cele mai frumoase“, poezii populare „ 0'60

□ □ □

Rugăm pe toți abonenții noștri să binevoiască a răspândi revista „Cosinzeana“ între cunoscuți și prietini, ca pe cea mai bine îngrijită și cea mai ieftină revistă literară ilustrată săptămânală.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Abonamentele se plătesc înainte.

Administrația în Orăștie—Szászváros.

OSINZEANA

REVISTA LITERARA ILUSTRATA... REDACTOR SEBASTIAN BORNEMISA.

ANUL III.

ORĂȘTIE, 2 Martie n. 1913.

Nr. 9

ÎN CLASA A TREIA...

PETRONIUS

În clasa a treia, câțiva funcționari dela tren vorbeau, ghemuiți într'un ungher. Erau funcționari inferiori, servitori și hamali, cu nevestele, cari povestiau tainic cu gesturi largi.

O nenorocire mare se întâmplase undeva, în apropiere, și ei veneau chiar de acolo. Văzuseră vagoanele jândurite, bandajarea și transportul răniților, și, într'un ungher al gării, observară trupul strivit al frânarului, care a rămas mort pe loc, în clipa fatalului carambol.

Eră un biet muncitor sărac, lăsând în urmă-i o văduvă și trei orfani.

Glasul lor eră tot mai scoborât, nevestele prinseră a plânge dela o vreme, și bărbaii încă își duceau, din când în când, mâinile la ochi; mâinile lor înăsprite de muncă și ger, ce miroseau a petrol și a cărbuni...

Nu mai vorbeau acum nimic. Observai însă aceeași mahnire pe fețele lor supte — și gândurile lor se concentrau, fără îndoială, asupra aceleși imagini sfâșietoare. Cine știe, care din ei va muri tot așa, de o moarte năprasnică! Azi ori mâine, indiferent! Dar nu știe nimeni clipa, când nevasta și copilașii îl vor aștepta până târziu cu cina și el va zăcea, strivit între jândurile vagoanelor prăbușite... Și cei de acasă vor aștepta zadarnic, vor gusta, pe apucate, câteva bucături, pe urmă se vor înfinde în așternut. Copilașii vor adormi, în dulcea inconstiență a vârstei lor, dar nevasta va veghiă cu ochii cășcați în întuneric, cu presimțirea nenorocirii, ce trebuie să vină.

Plângeau încet; un plâns neputincios al omului, ce nu se poate împotrivi soartei nemiloase: mai curând sau mai târziu îl va ajunge din urmă.

* * *

Un călător, martor involuntar al acestui tablou sfâșietor, înțelese, dela început situația și vroi să se amestece și el în vorbă.

Eră mișcat, și ar fi dorit să afle detaliuri, arătându-și și el mila lui pentru durerea, ce-i mistuia.

Încercase, de câteori să-și deschidă gura, dar rămânea totuși mut, respectând sfînșenia tăcerii și a jalei...

La gara proximă, când se dete jos, să iă cina, luă câteva jurnale proaspete, să citească amănuntele acestei nenorociri, ce îl preocupă.

Trecu în grabă peste șirele, ce-i jucau înaintea ochilor: un tren accelerat se năpustise asupra unui povoral, ce staționă pe linia deschisă. Frânarul din vagonul din urmă al trenului povoral a fost strivit cu totul de locomotiva acceleratului; mai sunt câțiva răniți dintre cari unul foarte grav. „Din norocire — concludau toate jurnalele, într'un singur glas — prințului X., care călătoria cu acelaș tren, nu i se întâmplase nimic“.

* * *

Călătorul izbi înfuriat jurnalele. Aceste două cuvinte stupide — „din norocire“, — îl scoaseră din sărite.

Care va să zică: s-au ciocnit două trenuri, a rămas un biet frânar mort, s-au rănit grav alți zece călători și jurnalele constată, într'o armonie perfectă, că prințului X. din norocire nu i s-a întâmplat nici cel mai mic deranj.

Pentru ce vorba asta de lingușire proastă — când e vorba de o mare nenorocire, ce lasă pe drumuri o văduvă cu trei copii și fîntuește de patul spitalului atîția oameni, cari cine știe de se vor mai ridica citovi vreodată?

Ajunge tămăierea asta în decursul vieții, ce mai e lipsă ca oamenii să o repete și în clipa grozavă a unei nenorociri mari, ce nu cunoaște deosebirile ierarhiei noastre moderne?...

În fața nenorocirii, în fața morții — ales când moartea e năprasnică — e de prisos, să mai faci complimente de vigoare, să-ți iai zimbetul oficios și să-ți îndoi spinarea elastică...

E stupid!

De sigur, nimeni nu se bucură, dacă prințul X și-ar fi rănit măcar unghia dela degetul cel mic, sau

dacă i s-ar fi întâmplat chiar o primejdie mai mare,
— Doamne păzește!

Dar e foarte prost, să înșirui amănuntele catastrofei, pe urmă să închei, cu o bucurie, ce nu se poate refăcea nici cu acest prilej: noroc, că prințului nu i s-a întâmplat nimic. Continuând mersul ideilor, ai ajunge a spune, cu o logică, ce nu poate da greș: s-au ciocnit două frenuri, a murit un om, s-au nenorocit vr-o alți zece, dar dracul să-i iă; toate acestea nu împoartă! Norocul e, că prințul a scăpat teafăr — și asta e lucrul de căpetenie!

* * *

Jurnalele — se gândia călătorul, cu amărăciune — sunt oglinda opiniei publice; ele trebuie să fie ecoul gândirilor, ce frământă masele. Și din o suflă, sau o mie de cefitori, cari vor trece cu ochii peste aceste rânduri, ce înregistrează catastrofa, nu se află unul singur, care să nu compătimească din tot sufletul pe ceice i-au căzut victimă. Se va bucura apoi, că nenorocirea nu a luat proporții mai mari, că victimele sunt așa de puține, dar nu va spune niciodată, că e o *norocire* că lui X sau Y nu i s-a întâmplat nimic.

În clipa când se descarcă o nenorocire, omul de inimă se gândește *numai* la victime; se gândește cu milă și mâhnire la ele; la nestatornicia vieții omenești; la primejdiile ce ne amenință în fiecare clipă, încât nu știm când ne vor ajunge și pe noi.

E marea sabie a lui Damocle, ce atârna deasupra capetelor noastre, de un ușor firicel de păr...

Sub amenințarea ei mută și neîntreruptă, oamenii se simțesc mai apropiați, mai strânși îndeolaltă. E cercul de fier al neputinței omenești, sub care gemem cu toții, fără deosebirea că porți opinci și cioareci, sau

Comandantul Adrianopolului, paşa Sucri, care apără cu o vitejie de admirat zidurile cetății Adrianopol. Paşa Sucri e decis, ca să arunce în aer întreaga cetate, la caz că Bulgarii vor cuprinde-o.

ai în mână schiptrul puterii și fruntea ți-e împodobită cu diademă de aur.

Moartea și Năpasta nu cunosc deosebirile de caste; ele sunt stăpânele cele mai tirane, dar în aceeași vreme, cele mai imparțiale...

Și, în vremece își rodea capetul țigaretii, călătorului i-se părură deodată, că lumina lămpilor de gaz se stânge fără veste, și că rămâne în întunec.

Departă... în susul șinelor de fier, vede o căsuță, a cărui geam frimitea scripiti sfioase, în noapte.

Doi oameni băteau cu stăruință la ușă și femeea, în presimțirea nenorocirii deschise ușa, și înțelese dela întâiul gest, groaznica nenorocire.

Dete un țipet și căzu leșinată.

Și pe când cei doi oameni se căsniau să o readucă la simțuri, copilul cel mai mititel se pomeni și întrebă aiurit:

— De ce n-a venit tata?...

Cântecul marinarului

— Baladă veche franceză —

D-nei Viora din Bihor

S-a 'ntors dela război năierul,
Domol.
Descult și gol, pe vânt și ger...
— „De unde vii tu biet năier,
Domol?”

— „Dela război vin, jupâniță,
„Domol.
„Aduceți vin, aduceți vin,
„Să bea un biet năier strein,
„Domol!”

Și s-a pornit, să bea năierul,
Domol;
Cântă și bea, și iar cântă,
Iar jupânița lăcrimă
Domol.

— „Ce ai, frumoasă jupâniță?
„Domol!
„Sau poate-ți pare rău de vin,
„Că-l bea un biet năier strein?
„Domol!”

— „Vai, nu de vin îmi pare rău,
„Domol.
„Ci de bărbatu-mi tinereț,
„Căci sameni așa mult cu el”. —
— Domol!

— „Ci spune-mi dragă jupâniță,
„Domol:
„Copii voi n-aveți decât trei,
„Și-acum văd ș-aș e ochii mei.”
Domol...

— „Mi-au scris, că-i mort, că-l îngropară
„Domol,
„Pe mări, departe 'n niște lunci, —
„Iar eu mă măritai atunci,
„Domol.“

Beu tăcut și dărz paharul,
— Domol! —
Și lăcrămând se 'ntoarse iar
La oaste bietul marinăru,
Domol.

VASILE STOICA

CÂNELE D-LUI BONICHON

MARCEL BERGER

Ceasul unsprezece, în strada Saint-Jaques. Domnul Bonichon se oprește înaintea porții și așteaptă pe Rip — un mușinoi negru, drăguț — care s-a oprit și ronțăie un os găsit pe stradă.

„Rip“, sirigă domnul Bonichon.

Câțiva dintre trecători privesc, în treacăt, la Rip, care acum își vântură coada.

„Rip“, îl cheamă din nou dl Bonichon, blând, par'că ar vrea să-l roage ceva.

Rip se apropie cu pași mărunți, purtându-și mândru prada.

Domnul Bonichon ridică din umeri nedumerit, iar Rip se frământă biruitor sub poartă, trecându-i printre picioare.

„De nu l-ar vedea portăreasa“, gândește dl Bonichon, și își pune ochelarii, să se uite pe scări, dar portăreasa nu-i la post. Dl Bonichon urcă scările întunecoase, mai liniștit, când deodată gata-gata să se izbească de paznica caselor, care pândea pe Rip într'un cot, cu mătura la 'ndemână. Rip însă o șterpelește sprinten pe lângă ea, în vreme ce dl Bonichon salută prietenește pe femeia țâfnoasă.

Ajunge în catul al treilea. Sună, iar doamna Bonichon îi deschide.

„Bună ziua, dragă“, salută dl Bonichon gâfâind, ostent de urcarea treptelor.

Dna Bonichon îi întoarce spatele, fără să-i răspundă. Dl Bonichon e consternat. Răsfoiește gazeta, dar nu găsește nimic interesant. Îngrijat ascultă, dar Rip nu latră și nu schiaună prin bucătărie. Semn bun. Poate nu mai e supărată nevasta...

Ameaza. Șed amândoi la masă. Rip se furișează înlăuntru. Par'că l-ar muștra conștiința de ceva, e bun și rezervat. Nu se ridică pe marginea mesii, ci ghemuit sub masă, linge mâinile dlui Bonichon.

„Ascultă — începe deodată dna Bonichon. — Am hotărât“...

Domnului Bonichon, speriat, i se oprește bucătura în gât.

— Ce anume?, — și se silește să zimbească dragălaș.

Erupțiunea vulcanului Colima în Mexico. Muntele Colima de 3886 metri înalt a erupt în 21 ianuarie și a îngropat sub lavă câteva vieți de oameni.

— Să-ți cărăbânești cânele de-aici. Auzi? Încă astăzi. M-am saturat să mai ascult plângerile portăresei. De altcum... te prevenisem despre asta“.

Dlui Bonichon îi place liniștea, dar acum știe, că-i vorba de — un lucru serios.

„Ei bine, să vorbim cuminte. Ce să fac cu el?“

— Vinde-l.

— Să-l vând? Pe Rip?

— Adecă drept ai, cine ți l-ar cumpără. Atunci... împușcă-l.

— Ori ce, dar asta nu.

— Ei atunci pierde-l. Altceva nu-i de făcut. Sunt atâția, cari își pierd câinii, căci altcum nu s-ar găsi nebuni — ca tine — să-i afle“.

*

Două după amez. Dl Bonichon își ia pălăria și cheamă, încetinel, pe Rip. Ar vrea să iasă neobservat.

Dar doamna Bonichon apare:

„Să nu mi-l mai aduci acasă“.

Dl Bonichon se apropie blând:

„Ascultă, te rog, să vorbim cuminte...“

Dar poate vorbi, căci dna îi închide ușa 'n nas.

Dl Bonichon pleacă umilit. Rip coboară scările în sărituri zburdalnice.

Portăreasa bombănește prin curte.

„Scârbosul dracului. Potaie afurisită. Parc' ai fi o comoară“.

Dl Bonichon roșește turburat.

Rip își vâră botul în canalul murdar și începe să bea.

Dl Bonichon așteaptă liniștit, apoi îl cheamă fluerând. Și Rip sare prietenește pe el, și-l umple de noroi, cu labele întinate.

„Măă... asta tot îi porcărie, — gândește dl Bonichon, curățindu-și haina. — De câteva luni mereu îmi face neplăceri cânele ăsta. Nevastă-mea-i nervoasă și i s-a înăcrit sufletul. Portăreasa, care-mi purtă respectul, îmi primește scrisorile și nu mi le dă la vreme. Încât despre Rip, cu siguranță nu-i copou, căci cu ocazia festivității vânătorilor, mi se vârîse sub pat de frică. De păzit casa încă nu-i bun, că de 'ncepe să latre, îl ia nevastă-mea la buchi: „Rip face zgomot, lui Rip nu-i place curățenia, Rip e hâlbav...“

Așa își țese gândurile dl Bonichon, în vreme ce ajunge pe bulevardul Saint-Michel; privirea-i însă urmărește, cu dragoste, pe Rip, care aleargă departe înaintea lui, se oprește, apoi deodată o ia alergând spre el, strecurându-se printre picioarele trecătorilor.

Dl Bonichon simte că trebuie să fie tare de îngger. Ca om de cuvânt, dupăce și-a luat asupra-și sarcina, nu-i iertat să fie sentimental.

„Totdeauna am fost sentimental, chiar și nevastă-mea zice că-s boul lui Dumnezeu“, gândește domnul Bonichon.

Se apropie de grădina Tuilleries. Dl Bonichon își încrețește fruntea, își mușcă buzele, suspină și... dacă ar putea să aibă liniște sufletească, ar vrea ca afacerea să fie încununată de succes. Flueră după Rip, care vine sărind. Se pleacă la el, îi ia baierul dela gât, îl sărută colea pe urece, și Rip, recunoscător, îi linge mânilor.

Dl Bonichon intră în grădină. Se așează pe cea dintâi bancă, și-și deschide gazeta.

Rip se tolănește înaintea stăpânului și-i bagă 'n seamă toate mișcărilor. Nu mai are cordeluța, zgarda. Ce-o însemnă asta? Libertate? Rip? Să-și fie el stăpân și domnul grădinii acesteia? Și dl Bonichon e adâncit în cetit, nu-l oprește dela nimic, nu-i strigă: „Rip, nu-i iertat?“ Doamne sfinte! Rip îi zmintit de bucurie. O ia prin iarba grasă, bogată, se tăvălește prin ea, se învârtă după coadă, se răpede după vrăbii, răscolește un strat de flori, latră după o doamnă bătrână și-i atacă cățelușul. Se face o gălăgie de — mai mare dragul... Doi păzitori, galonați, grăbesc într'acolo gesticulând nervoși.

Dl Bonichon însă, galbin ca moartea, se șterge pe furiș, iese din grădină și se urcă în cel dintâiu tramvai ce-i stă în cale.

În fața gării Saint-Lazare, se dă jos. Trebuie să meargă acasă.

Dl Bonichon se bălăbănește încet pe strada plină de lume. Trist și melancolic. Îi lipsește ceva... se simte așa de pustiu în lumea asta. Cât ce ajunge în vr'un loc mai zgomotos, se pomeneste că flueră și așteaptă un

cunoscut vechiu par'că. Și uite, pentru el a murit fericirea de a mai îngriji de o ființă nerațională. ...Alți câni i se plimbă pe dinainte legați de botișor. Și dl Bonichon simțește, că părerea de rău se schimbă cu încetul în remușcări sufletești.

Și în vreme ce, fără să se cugete, înaintează așa mereu, se trezește iarăși, fără de veste, înaintea grădinii Tuilleries. Fără de veste? Sigur. Căci n-are nimic de căutat în grădina asta și numai instinctul tainic, instinctul, ce face pe criminal să se rentoarcă la locul faptei sale, l-a adus aici.

Dl Bonichon se oprește cu ochii țintă înainte. Inima lui bătrână începe să bată cu putere. Oare de ce-i colo așa 'mbulzeală? Ce-or vrea băeții ceia, adunați grămadă? Și oare ce târâie după el, păzitorul cea gras și roșcovan?

Dl Bonichon e silit să se razime de-un arbore. Acela-i Rip, noroios, murdar, zgulit, iar păzitorul îl trage spre îngrăditură și-l leagă.

Băeții chiuesc și sar de bucurie.

„Nu vă 'mbulziți“, se răstește la ei, ursuz, păzitorul.

De gardul zăbrelit e mai legat un cățeluș, o vișlă albă, mițoasă, ce stă tolănită pe prund și se prăjește la soare.

Rip o miroasă și cască ochii, vișla se scoală, miroasă și ea pe Rip și-l privește mută.

Dar Rip nu se lasă în voia sorții. Se ridică în două labe și umple văzduhul cu urlete disperate, ponos al nevinovăției lui.

Dl Bonichon nu se mai poate înfrâna. Înaintează din pași și... flueră.

Păzitorul se întocce, căci aude horcăeli înădușite. Rip urlă, limba i se bălăbănește din gură, ochii îi ard și tot trupul îi tremură, în vreme ce se luptă cu ștreangul, ce-l țintuește de grilaj și-i strânge gâtul.

Păzitorul înțelege situația. Se 'ncruntă și pleacă spre dl Bonichon.

„A 'mneatale-i cânele ăsta?

— Da. Țsta-i Rip.

— Unde-i zgarda?“

Dl Bonichon roșește și scoate zgarda cânelui din buzunar.

Păzitorul scoate carnetul.

„Am să v'arăt. Vă rog numele, locuința“.

Puțin îi pasă însă domnului Bonichon de neplăcerile acestea. Rip, scăpat, schelăind de bucurie, se gudură pe lângă el și hămăiește.

„Azi o să capete hingherul cu unul mai puțin, — graiește păzitorul.

— Hingherul?“

Pe dl Bonichon îl iau ferbințeli și sufletul i se umple de plăcere, că a făcut o faptă bună. Și deodată se pomeneste, că ceva cald în atinge mâna.

Vișla cea albă îl privește ferbinte, tremurând, se ridică și începe, să-i lingă mâna cu limba ei mititică, trandafirie.

Di Bonichon e înduioşat la extrem.

Şi când păzitorul se depărtează cu paşi maiestosoşi,
di Bonichon grăbeşte după el.

„Dle, te rog, şi căţeluşul acesta alb este al meu“.

Trad. Radu Negură.

Schiță

— La marginea oraşului —

Şapte ani trecuţi, ochi negri
Şi-o minune de păr creţ, —
Drept găteală-o iie lungă
Strânsă 'n brâu cu 'n şorţuleţ.

Tata nu şi-l ştie, mama
Spală rufe boereşti, —
Casa lor o bojdeucă
Cu muşcată la fereşti,

Azi e treabă multă — mama
Are zor — ea, a cărat
Apă la cazan şi focu
L'a făcut şi-a măturat.

A turnat la păsări apă
Şi fiertură-a pus la foc, —
Şi i se cuvine-acuma
Drept odihnă-un pic de joc...

Dintr-un băţ şi nişte zdrenţe,
Strânse mototol pe el,
Si-a făcut o păpuşică, —
Şi-i vorbeşte 'n cetinel,

Şi se face c-o hrăneşte
Dintr-un ciob — şi-i spune: — vezi,
Tu le ai de-a gata toate,
Nu ca mine să lucrezi...

Haide-acuma fii cuminte,
Şi-adormi singură, că eu
Nu pot să te leagăn, focu
Trebue să-l dreg mereu...

Şi cazanu cela, Doamne,
Trebue mereu umplut...
Şi-apoi mama tot mă ceartă
Că nimica n'am făcut!..

Fii cuminte, fata mamii,
C'am să-ţi cumpăr, zău, să ştii,
Când vei fi ca mine mare,
Şi rochiţi şi pălării,

Şi-o păpuşă şi un leagăn,
Şi bliduţe mici de fer, —
S-o hrăneşti şi să-ţi-o legeni
Ca pe-o fată de boer...

ELENA FARAGO

OCOLURI ÎN TEHNICĂ

Povestea veche, că „cineva a plecat să caute măgarii tatălui său şi a aflat o împărăţie“ s'a repetat de nenumărate-ori, însă în altă formă. N'avem decât să ne aducem aminte de Cristofor Columb, care a plecat cu gândul să afle o cale mai scurtă către India ostică şi în schimbul acesteia a descoperit un nou continent uriaş. Istoria tehnicei noastre încă băjbăie de astfel de întâmplări. Ne oferă atâtea şi atâtea exemple, cum în sfârşit au fost aflate alte lucruri, decât acelea, pe cari le căută, cum desvoltarea a apucat alte căi, decât cele dorite şi aşteptate la început.

Exemple foarte interesante aflăm deja în alchimistii evului din mijloc, cari amestecau şi frământau în vasele lor tot felul de lucruri posibile şi imposibile cu scopul de a căpăta din amestecul acesta bizar aur, ori de a afla piatra înţelepciunii, şi cari în ocupaţia lor intensivă determinată de acest singur gând au descoperit alte lucruri, cari indirect au importat aurul în ţară. Unul dintre aceştia cu numele *Kunckel* trăia acum vr'o 240 de ani pe insula păunilor şi-şi fierbea cu multă sânguinţă mixturile. Aurul, adevărat că nu l-a aflat, a aflat însă în schimb admirabila sticlă roşie de rubin, numită după el şi sticla *Kunckel*, a cărei preparare deveni mai apoi un izvor de câştig însemnat pentru Brandenburg. Cu vr'o treizeci de ani

Cel mai bătrân şef al „Indienilor cu picioarele negre“, Wah-Hah-Gun-Ta, care a împlinit în anul acesta vârsta de 131 ani.

La botezul principelui Mircea, ca trimis al împăratului german, a luat parte și moștenitorul de tron al Germaniei Fridrich Eitel și din prilegiul acesta înaltul oaspe a vizitat, în societatea principelui Ferdinand, moștenitorul de tron al României, și cazarmele armatei române. Chipul nostru arată vizita lui Fridrich Eitel la "cazarma „Malmaison“".

mai târziu un alt alchimist din Saxonia cu numele *Böttiger*, încercă să prepare aur pe seama regelui August, vecinic lipsit de bani. Laboră cu fel și fel de soiuri de pământ și rezultatul a fost că a scos din retortă niște cioburi sunătoare. Aur nu eră, însă eră cel dintâi porțelan european, care de atunci încoaci a adus pe seama Saxoniei mult aur.

Tehnica noastră modernă e mai conștie de scopurile ce le urmărește. Ea nu mai fierbe, nu mai amestecă așa la întâmplare, ci-și propune anumite probleme, pe cari le resoalvă cât se poate fără ocoluri pe căi bine cunoscute. Cu toate acestea se întâmplă și astăzi nu odată, că cărările nu sunt atât de drepte, ba mai mult chiar, că duc la altceva decât dorim. Sunt atâtea și atâtea exemple, cari probează aceasta.

Amintim aici lucrările, cari au condus pe *Auer*, cunoscutul inventator al ciorapilor pentru lampele cu gaz aerian, la lampa electrică cu fir metalic. Ciorapul lampelor cu gaz se bazează pe proprietatea, de care se bucură anumite soiuri rare de pământ, mai cu seamă oxidul de *ceriu* și *toriu*, de a emite cantități de lumină relativ foarte mari deja pe lângă temperaturi relativ tare scăzute. Capacitatea de emisiune a acestor pământuri nobile e neasămănat mai mare decât a carbonului. Despre acestea ne putem încredința când observăm, cât de întunecoase sunt petele de funingine incandescente de pe un ciorap în raport cu

țesăturile curate ale acestuia. De aici prin urmare ideea, de a utiliza elementele acestea și la lampele electrice înlocuind într'un chip oarecare vechiul fir de cărbune cu capacitatea sa de emisiune slabă. În sensul acesta au început lucrările. În curând însă s'au ivit din toate părțile o mulțime de greutăți tehnice, iar desvoltarea a luat tot mai hotărât altă direcție. Eră din ce în ce mai evident, că pământurile nobile, cari se dovediseră atât de folositoare la ciorapii incandescenti, și nici chiar mineralele curate ale acestora, nu se puteau utiliza nici decât la lampele electrice. Resultatul a fost, că încercările au condus dela *ceriu* și *toriu* la *osmin* și la *wolfram*, la lampele moderne electrice cu sârmă de metal, cari astăzi au înlocuit aproape cu desăvârșire lampele cu fir de cărbune.

Nici aviatica nu e lipsită de astfel de ocoluri, ba sunt mulți cari susțin chiar, că întreagă desvoltarea de astăzi a aviaticeii ar fi numai o cărare greșită, care ne-a abătut cât se poate de mult dela țănta fixată de cătră intemeetorii ei. Încă de pe vremea lui *Lilienthal* se știe, că cei mai mari și mai iscusiți zburători, cum sunt de pildă cocrărcii și alții de felul lor, utilizează în zborul lor într'un mod perfect lucrarea vântului, a aerului ce se mișcă neregulat. Și cu cât aerul e mai neliniștit, cu atât mai mult scurtează munca acestor zburători reducând lucrarea mușchilor la un minim. Mai practic nici că se poate. Se știe doar

că pasările mari de mare plutesc zile de-arândul în vânt puternic, unii spun că ar și dormi.

Eră vorba acum ca omul să studieze problema aceasta. Frații Wright și alții se îndeletniceau în început cu mecanisme simple fără motor. După ce însă tehnica resolviseră prin automobile problema atât de dorită a motoarelor mai ușoare și puternice, dezvoltarea aviației a luat deodată o altă direcție. Au renunțat pur și simplu la lucrarea aerului în mișcare făcând din aeroplane niște zmei cari spintecă văzduhul cu forța mașinilor.

Succesele extraordinare le cunoaștem. În cinci ani zmeul cu motor a atins recorduri de înălțimi, de distanțe și de viteză, pe cari lumea nici nu le visă în Ianuarie 1908, când s'a făcut cel dintâi zbor peste un kilometru. Cu siguranța însă stau foarte rău. Marea de aer vecinic mișcată, ajutătorul credincios și neobosit al zborului natural, e pentru zmeul-motor un element dușman și primejdios. Dovadă e lista atât de bogată a Icarizilor, cari au cutezat și cutează să se înalțe peste scoarța pământului, ce le-a fost hărăzită. Niciodată însă nu s'a întâmplat ca vântul fie cât de puternic să scoată din echilibru pe vr'un cocostârc, sau albatros.

Viitorul va arăta, că avem de-aface cu un ocol, cu o cărare laterală, că va succeda să dăm zmeului-motor o stabilitate și o siguranță în valurile dușmanoase de aer, ca și care o au vapoarele în leagănul valurilor de pe oceane, sau că vom asculta de propunerea fraților Wright dela început și ne vom reîntoarce la zborul natural susținut abia de o forță motorică minimală.

Un alt exemplu frumos pentru un ocol tehnic ni-l oferă industria aerului lichid. Licefierea (prefacerea în lichid) gazelor numite permanente se considerase ani

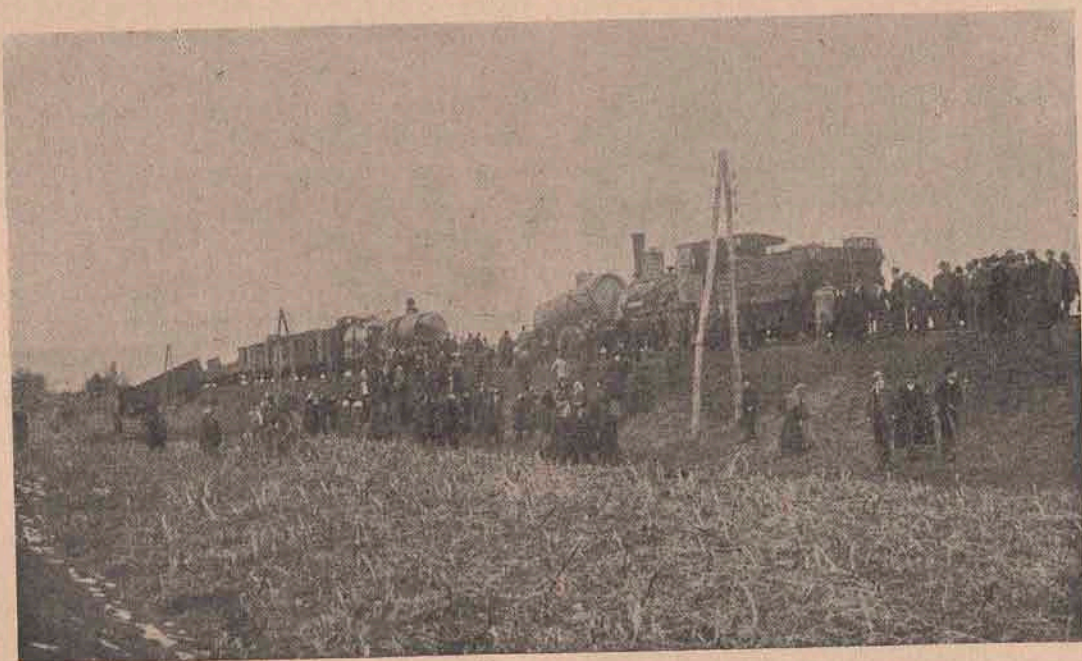
dearândul ca un record al fizicei, după care vâneau mulți din multe părți. În sfârșit licefierea s'a făcut îngropând în acelaș timp noțiunea gazelor permanente și în special lucrările profesorului *Linde* au avut ca rezultat construirea unor mașini, cari permit licefierea aerului cât se poate de comod. Aerul lichid însă este un articol, a cărui nevoie se simte mai puțin. Rari sunt cazurile când se întrebuințează temperatura sa extrem de scăzută de 190° sub zero. Lucrarea însă s-a continuat. Au lăsat aerul lichid să evaporeze, l-au destilat în mod fracționar și cu modul acesta au putut prinde singuraticile sale elemente constitutive *oxigenul* și *nitrogenul*, fiecare separat, o procedură, care ne dă oxigen curat mult mai ieftin, decum permiteau mijloacele chimice și electrice de până aci. Tehnica are totdeauna mare nevoie de oxigen și în special de oxigen ieftin. Prin urmare și aici avem un caz când dezvoltarea a condus pe căi laterale la lucruri, la cari lumea nici nu s'a gândit la început.

Seria acestor fel de exemple e aproape infinită. Însă chiar și cele câteva înșirate aci dovedesc, că cărările progresului tehnic sunt încă și astăzi încurcate și uneori tainice. Dovedesc, că sunt probleme la aparență simple, cari cuprind posibilitățile unor dezvoltări, pe cari la început nici nu le presupuneau. Iar dacă nu ar fi așa, atunci pionierii dezvoltării tehnice nu ar afla îndemnul suficient la lucrările lor adesea foarte dificile. Nu se știe dacă drumul apucat duce totdeauna la țânta dorită, rămâne însă totdeauna nădejdea, că duce în tot cazul la lucruri bune.

— Prel. după „Woche“ 6. —

Vilu

III

Nenorocirea de tren dela Mediaș din 5 Februarie, când acceleratul ce aducea între alții și pe principele Fridrich Eitel, din București, s-a ciocnit cu un tren de povară. Ciocnirea a fost îngrozitoare. Un mașinist a murit, iar câțiva călători au fost greu răniți, dintre cari 2 au murit apoi în spital.

VIAȚA LA PARIS

BANDITISMUL ÎN FRANCIA - ÎN EVUL MEDIU ȘI ÎN TIMPURI
RILE MODERNE - APAȘII NOCTURNI ȘI BANDIȚII SOCIALI

Opinia publică, acest ocean format din mii de fluvii, râuri și râulețe, e veșnic în mișcare. În fiecare zi evenimentele îi dau o nouă preocupare. Ea e susceptibilă chiar de mii multe preocupări în același timp. Ea străbate epoci serioase, pline de griji mari, și timpuri calme, întretăiate de chestiuni mărunte. Nu e însă rar, ca opinia publică a unui neam, să se complacă în aceleași clipe în vreo preocupare gravă și în altele pitorești. Aș spune chiar, că elementul pitoresc îi e indispensabil, chiar în epocile cele mai serioase.

Pentru moment, Francezii sunt agitați de două chestiuni la ordinea zilei. Cea dintâi, foarte gravă, e privitoare la însași existența acestui neam: chestiunea armamentelor. Cea de a doua, destul de serioasă și ea, preocupă spiritul public din punctul de vedere mai mult pitoresc: procesul bandei tragice dela Curtea cu juri a Senei. Și în vreme ce parizienii sunt absorbiți pe tăcute de sporirea apăsării naționale, după pilda Germaniei, ei discută, se agită, se învârtesc în jurul soartei care-i așteaptă pe sinistri bandiți, cari i-au terorizat așa de mult.

În momentul când scriu aceste rânduri, nu pot cunoaște nici pe departe verdictul juraților Senei. Abia a început rechizitoriul procurorului republicei. Pot să prevăd însă că sentințele vor fi severe. Și este nevoie de multă severitate într'adevăr, pentru a reprimă din vreme faptele temerare ale răufăcătorilor, cari tind, pare-mi-se cătră o evoluțiune ciudată dar explicabilă în fond.

Nu sunt nici doi ani, de când Parisul eră terorizat în cea mai mare parte de apașii nocturni, de acei mizerabili, cari așteptau în colțuri de străzi pe trecătorul întârziat, pentru a-l jefui și ucide la nevoie. Aceștia erau bandiții cei mai redutabili și familiari ai marelui oraș; împotriva lor erau îndreptate toate eforturile aparatului polițienesc. În starea aceasta de tâlhari nocturni, ei urmau de fapt o evoluție firească, organizându-se și existând conform epocii în care trăim.

Parisul, ca toate orașele mari, a suferit în toate timpurile de plaga răufăcătorilor. Sunt persoane cari își închipuesc că bandiții Parisului dăinuiesc numai de

vreo douăzeci sau treizeci de ani încoace. Eroare! Marele oraș a fost întotdeauna infestat de tâlhari; ei au variat însă după vremurile istorice pe cari le-au străbătut. Prin veacurile evului mediu, ale renașterii, și mai încoace, ei se numeau *coupe-jarets*, *ecorcheurs*, *ma-landrins*, *manvais garçons*, *truands*, *coupe-bourses*, *tire-laines*, etc. Astăzi îi numim apași, dată ferocitatea lor, egală cu aceea a tribului de Piei-Roșii din America. Și după cum purtau alte nume în diferitele epoci ale istoriei, activitatea lor variază deasemeni după vremurile în cari au trăit.

Prin evul mediu, renaștere și chiar până la revoluția cea mare, predomină în Franția, ca și aiurea, instinctul războinic. Viața eră nesigură, cetățenii erau toți înarmați, parizienii nu eșeau noaptea decât în grupuri de mai mulți. La ori ce pas, pietrele drumului erau însângerate de ciocniri între cetățeni și bandiți. Aceștia din urmă întimpinau rezistențe serioase și individuale. Dar tâlharii erau viteji, ei își expuneau viața cu temeritate. Nu eră ușoară meseria de bandit! Energia cetățenilor, pe cari lipsa de puteri polițienesci îi sileă să vegheze ei înșiși asupra lor, eră întărită de exercițiile cotidiene pe cari le făceau în întâlnirile lor cu tâlharii.

Mai târziu, Parisul a început să se polițieze. Geniul organizator al lui Napoleon a întărit puterile autorităților civice. Siguranța cetățenilor eră luată de acum pe seama lor. Odată cu aceasta eră firesc să se schimbe și moravurile răufăcătorilor. Orașenii dormeau fără grijă, căci poliția veghia. Eră dar firesc ca ei să nu mai poarte arme în buzunare și nici săbii la cingătoare. Iar tâlharii aveau a face de acum, cu victime dezarmate, dar și cu un potrivnic redutabil: poliția!

Obiceiul de a se ascunde, de a lucra în umbră a afirmat în ei instinctele de violenție; obiceiul de a cădea asupra unor victime docile și nearmate, a dezvoltat în ei cruzimea. Și astăzi ei sunt cu atât mai de temut, cu cât lovesc noaptea, prin surprindere. Pe când ecorcheur-ii de pe vremea lui Dugueschin și truanzii de pe timpul lui Francisc I, purtau speđe și războaie ordonate cu soldații, în vremea noastră, apașii trag cu revolverul și lovesc, noaptea, în victime dezarmate. În epoca noastră civilizată, rafinată și moale, curajul e înlocuit prin cruzime și puterea fizică prin violenție!...

Dar putem spune, că starea aceasta de lucruri a încetat cu ziua de ieri. Activitatea tragică a unor bandiți ca Bonnot, Garnier, etc. al cărei epilog se scrie în momentele de față la Curtea cu juri, însemnează o evoluție nouă în existența răufăcătorilor. Pe când până ieri aveam apașii, azi avem un soi nou de banditism: banditismul social!

Da, supremația e astăzi a bandiților sociali. Domnia apașilor, nu că e pe sfârșite - din păcate - dar ea e întunecată de o activitate și mai temerară, și mai feroasă. Ce sunt de fapt apașii? Un trist produs patologic-fiziologic al alcoolismului și al corupțiunii isterice. Instinctele zămislite în sângele, în nervii lor, îi înclină cătră brută. Trupul lor e vested, sângele lor

subțire este avariata, nervii și creierul lor sunt atrofiați. Și educația mizerabilă pe care o primesc în promiscuitatea foburgurilor sinistre, nu e făcută să-i abată din drumul cel rău... Ei sunt, în definitiv, produsul nenorocit și repulsiv al vieții frivole și facile care a caracterizat și caracterizează epoca noastră de civilizație supremă.

Civilizația aceasta, tot ea, a produs și reacțiunea teoriilor socialiste, umanitariste, anarhiste. Nu cred să am nevoie de a insistă asupra acestei naive și himerice încercări a unei noi religii. S-a vorbit destul de dânsa; ea a preocupat prea mult spiritele. Vreau să amintesc numai că, conform legilor de transformare de care banditismul a dat întotdeauna dovezi, el variază, evoluează și astăzi conform epocii în care se dezvoltă, a epocii de teorii subversive și a eufemizmelor anarhice și umanitariste.

Și iată-i născuți pe bandiții-anarhiști, sau pe anarhiștii-bandiți, pe acei indivizi sinistri cari au avut nume Bonnot, Garnier, Callemín, Londy, etc., și al căror proces se judecă azi la Curtea cu juri de aici. Aplicând instinctelor lor sanguinare teoriile anarhice, eiucid sub pretextul de a combate nedreptățile și de a contribui la nivelarea socială. Metodele lor diferă mult de ale ferocilor apași nocturni. Ei jăfuesc și ucid ziua în amiaza mare, îi asasinează pe agenții polițienești din automobile și cu arme perfecționate, prădează băncile în plină lumină a zilei și extermină cu sânge rece tot ce li se pune în cale. În fața judecătorilor, ei țin discursuri anarhiste, zimbesc cu cinism, caută să facă adepți în sala de ședințe. Ei sunt tipul cel mai complet al banditizmului modern, născut și educat în birourile ziarelor anarhiste și profitând de mișcarea mai mare a străzilor, mișcare fatală vieții moderne, pentru a-și săvârși furturile și crimele în fața tuturor și sub soarele scânteetor.

De aceea îmi închipuesc, că verdictele pe care-i privesc, vor fi severe. O nouă plagă socială ne amenință. Să știm s-o suprimăm din vreme.

Adrian Corbul.

Neguri albe se revolt...

Neguri albe se revolt
Peste vârful de vale,
Trec voinici de peste Olt
Trăgându-l cu glas involt
Cântece de jale.

Tace viitor, cântă brazi,
Urcă 'n zare lună;
„Visul care-mi râde azi
Lacrimilor din obrazi
Cine-ar ști să-mi spună?...“

Vine Oltul spumegat
În vîiri buestre,
La castel din colț de sat
Dulce cântec argintat
Scapă prin ferestre...

...„Cine, cine-o fi bătând?...“
Aprig latră câni
— „Nimeni, ...ci din când în când
Trece vîntul clătînînd
Cumpăna fântânii...“

Glas de viitor... nedescris
Joc de fulgi prin ramuri,
Poarta la castel s-a 'nchis,
O copilă ca un vis
Pleacă dela geamuri...

T. MURĂȘANU

FLOAREA BETULIEI

ROMAN DIN EPOCA ASIRO-BABILONIANĂ

DE: STEFAN LĂZĂR.

TRAD. AUTORIZATĂ DE: ALEXANDRU CIURA

X.

— 7 —

O glumă de prost gust.

Holofern era foarte vesel; strigă lui Vagao:
— Du-te și chiază pe regi; să vină și dansatoarele,
căci azi am chef...

Regii veniră. Sclavii deteră la o parte perdelele
cortului și regii prizonieri pășiră tăcuți, strâmtorați, în
fața lui Holofern.

El se ridică:

— Domnii mei, faceți-mi plăcerea... ședeți la masa
mea ca oaspeți și petreceți-vă...

El vorbea prietenește; regii se înviorară.

Într-o clipă se aduseră mese în cortul cel încăpător
și regii șezură, la un gest al lui Holofern. Vagao
aduse cupe și le umplu.

Holofern zise întorcându-se spre Tompar:

— Azi ținem pomana... pomana pentru Ieroboam,
sau Nabuzar, căci el a chemat la duel pe eroul ovreu,
cu spada cea lată și pletele negre...

Nabuzar își roti privirea, îngâmfat. Bilbo îl imită
și zise râzând:

— E cina de adio alui Nabuzar.

Într-o muzicanție, oprindu-se la ușă, apoi veniră
dansatoarele ușoare. Harfele răsunară, fluierile prin-

seră să țipe și tobele mari răbufuiau înfundat. Dansul începui.

Dansatoarele albe și negre se închină cu mers legănat în fața stăpânului, apoi începură a se învârti tot mai aprins după ritmul sălbatic al tobelor. Bilbo dansă și el.

Departe s'auziau tânguiri de goarnă. Cupele zângăneau și veselia strălucia din ochii tuturor, când Holofern își roti privirea peste mulțime și făcu un gest, ca să amuțiască gălăgia:

— Nu sunteți aici cu toții, — zise, — pe Haban nu-l văd...

Tompar răspunse:

— A rămas în cort...

— E bolnav, — adause un rege cu nas acvilin.

Holofern se încruntă:

— E bolnav? Du-te, Vagao, și spune-i, că-l chem.

Tompar zise încet, cu o nuanță de frică în glas:

— În vremea din urmă eră posomorât, tăcut și visător...

— Poate e îndrăgostit? — întrebă Holofern ironic. Unii dintre principii râdeau, dar cei mai mulți stau cu capetele plecate.

— Poate că e îndrăgostit — zise Tompar. — Fiecare, cu năcazul lui...

Holofern murmură:

— Mi se pare, că-i stă gândul acasă.

Bilbo se încurcă printre dansatoare, prinse pe una blondă și o sărută. Aceasta dete un țipet.

— Dacă am fi între patru ochi, știu că nu ai țipa. Privește-mă, cât sunt de voinic.

Și începui să se plimbe îngâmfat, imitând pe Nabuzar. Se opri apoi în fața dansatoarei și o întrebă!

— Mă iubești?

— Nu, — răspunse fata, în glumă.

— Nu-u?

— Nu.

— Și pentru ce?

— Pentru că ești pocit.

— Vezi, și eu te iubesc așa de mult.

Îngenunchie și începui, să o roage:

— Iubește-mă, iubește-mă!

În glasul lui eră atâta batjocură, încât începură a râde cu toții.

— Nu râdeți! — strigă el, și ochii i se umplură de lacrimi.

— Nu râde nici tu, ci iubește-mă! Mă jur pe ochiul drept alui Dagon, că îmi ești dragă... Nu-ți bate joc de mine, că mi se rupe inima...

Se târî spre ea.

— Mă chinuesc cumplit...

Fata se retrase.

— Du-te!

Nebunul se târâ pe urma ei.

— Am grămezi de auri... ți-le dau toate ție, numai iubește-mă. Nu te uită, că sunt urât. Inima mi-e bună, și asta e lucru de căpetenie...

Se tânguia cu lacrimi:

— Voi fi bun cu tine... te voi îmbrățișa, și te voi săruta...

Râdeau cu toții; râdea și Holofern. Nebunul gemu de durere:

— Pentru ce râdeți? M'am îndrăgit de această asiriană... Nu râdeți, căci și nebunul are inimă...

Se ridică și se prostenu în fața regilor:

— Domnilor! Vitejilor din Ninive și din toată lumea! Mă rog vouă, înduplecați-o, să mă iubească...

Nu mai zimbiă nimeni, căci măscăriciul plângea cu hohot. Îngenunchie înaintea fetei, frângându-și mâinile:

— Cu ce să te conving, că te iubesc într'adevăr?

Se ridică, își șterse lacrimile și spuse apoi cu glas hotărât, plin de durere:

— Te voi convinge... și continuă tremurând de durere — privește inima mea aprinsă, sângele meu ce arde pentru tine...

Răcni odată, apoi își scoase pumnalul, să și-l înfigă în inimă... Sclavii năvăliră asupra lui, să-l oprească.

— Lă-sa-ți-mă!..

Horcăia răgușit; în învâlmășeală sclavii îi smulseră pumnalul din mână.

Nebunul se izbi de pământ; plângea desnădăduit:

— Nu este pe lume un om așa nenorocit, cum sunt eu...

Îngălbeniră cu toții; nebunul găfăia și se târî la picioarele lui Holofern:

— Stăpâne... stăpâne...

Căzu la picioarele lui. Holofern se plecă spre el și îi zise, mișcat:

— Bietul meu Bibo! Apoi de ce nu mi-ai spus, că ești îndrăgostit?

Și făcu semn fetei, să vină.

— Cum te cheamă?

— Serah.

— Bine Serah, spune-mi acum din inimă, vrei tu să iubești pe Bilbo?

Nebunul plângea încet; Serah răspunse cu glas tremurător:

— Luminate stăpâne, vorba ta...

Holofern o întrerupse:

— Inima poruncește nu eu... Ai putea să iubești pe acest băiat?

Fata se înroși.

— Mărturisesc, că...

— Ei, că?..

— ...că simțesc ceva față de el...

— Ridică-te, Bilbo! Fata e a ta! — strigă Holofern vesel. — Îmbrățișează-l și tu, Serah, cum sărută nebunul înamorat, gurița ta de fată.

Bilbo se ridică și își întinse brațele, spre îmbrățișare. Holofern ordonă, să se sărute. Eră un tablou draguț; dar în clipa, când fata voi să i se arunce la piept, sărî la o parte, se dete peste cap și începui să rădă cu hohot, de răsună cortul:

— Hahaha... Ce proști mai sunteți, că m'ați crezut. Ea spune, că nu mă iubește... Nici eu nu o iubesc... Petrecere bună!

Toți rămaseră ca trăsniți, apoi începură să murmure înfuriati, de hohotul nebunului. Serah începuse să plângă rușinată și se ascunse între tovarășele ei.

Holofern răcni:

— Ticălosule!

Și ridicând cupa lui de aur, o aruncă cu atâta furie înspre nebun, încât dacă l-ar fi nimerit, l-ar fi omorât pe loc.

XI.

Un zeu, care plânge...

Vagao se reîntoarce și anunță: — Haban îți trimite vorbă, că nu vine la masa ta.

— Pentru ce? — întreabă Holofern.

Vagao îi spuse, în mijlocul unei tăceri de moarte:

— Și-a smuls părul, a plâns, a început să rupă pânza cortului, strigând, că nu vrea să stea la masa tiranului, care e gădele neamului său... Și mi-a legat de suflet, să-ți spun totul, din vorbă în vorbă...

— I-au luat zeii mintea? Mergeți, — zise el soldaților — și aduceți-l. Vreau să văd, cine cutează, să mi se împotrivească!

Respiră agitat, apoi închină:

— Să trăiți!

Și goli cupa.

Soldații plecaseră; Tompar se plecă spre Holofern:

— Stăpâne, iartă-l... L-am văzut de multeori plângând. Trebuie că are o durere mare; e doar ecsplacabil...

Nabuzar își ridică fruntea și zise, împleticindu-și limba:

— Plânge de necaz... Se revoltă! O să-l învățăm noi...

— Tu n'ai drept la vorbă. — răspunse Holofern.

— Bea, sau du-te în cortul tău... — Căci mâne te așteaptă lucrul cel greu... — adăugă nebunul.

Nabuzar răspunse:

— Mai bine beau.

Afară se auzi sgomot. Haban, cu înfățișarea lui voinică, apărură în ușa cortului.

Eră palid; abia putea vorbi:

— Au năvălit în cortul meu!

— Eu i-am trimis, să vii la un păhar...

— Iartă-mă, dar nu beau — întrerupse Haban.

— Pentru ce?

— Nu-mi trebuie...

— Nu fi posomorât, asta nu e lucru cuminte...

— răspunse Holofern, cu o nuanță de batjocură în glas.

— Am pentru ce să fiu posomorât...

— Șezi!

— Mulțumesc... Dă-mi voie, să mă înapoiez în cortul meu...

— Șezi!

Haban clătină din cap:

— Și altădată să nu-mi mai trimiți vorbe... Șezi.

El rămase neclintit; fața lui reoglindia o luptă lăuntrică. Deodată izbucni:

— Stăpâne, nu cere, să ocup loc la masa ta...

— Pentru ce?

— Nu așteptă să te linguesc, să mă târăi în fața ta, mulțumindu-ți, pentru-că...

— Cum ai spus? — întreabă Holofern.

— ... pentru că mi-ai măcelărit poporul! Nu așteptă dela mine așa ceva, stăpâne... căci nu o voi face-o.

El stă țapăn; eră o tăcere de moarte. Priviau cu toții uimiți la șeful nomad. Holofern își mângăie barba neagră ca noaptea și zise:

— Îmi place vorba ta.

Haban urmă:

— M'ai omorât în ziua răzbunării tale... Pustiul galbin s'a umplut de sânge... Șacalii se ospătează cu rămășițele poporului meu măcelărit. Ai schimbat țara mea fericită în pământul morții. Acolo alungam eu leul, cu calul meu mai repede ca vântul; acolo vântul *samum* mi-a spus, ce va să zică libertatea, iar acum duce spre adâncurile mării tânguiri de femei... Și tu mai aștepti, să stau la o masă cu tine?

Fruntea lui Holofern eră curată, abia se putea distinge o umbră ușoară. Haban se înfurie văzându-i liniștea:

— Înțelege-mă, Holofern! Cuvântul meu e acuză; cuvântul meu e blestem și strigă la cer, ca zeul ce plânge în clocotul pustiei imense, să trimită asupra Babilonului ploaie de foc...

Așteptau cu toții, ca mânia lui Holofern să izbucnească. El clipi din ochii întunecați și-i răspunse lui Haban, cu o nuanță de tristețe.

— Haban, mi-e milă de poporul tău, care a dat naștere unui erou ca tine, încât îndrăznește să se împotrivească mâniei mele... Să se ducă muzicanții și fetele! Cărați-vă! Să se ducă toți, numai biruitorul și cei învinși să rămână în cort...

Eșiră cu toții.

Holofern voi să grăiască, dar glasul i se pierdura în sughițuri. Trupul lui puternic eră zguduit de fiori. Își propti capul în palme și începuse să plângă...

Abia într'un târziu, zise:

— Să nu vadă... nici un strein... când Holofern deplânge lumea scăldată în sânge și în flacări.

Plângea ca un copil. Și, știe Dumnezeu, plângea în el beutura s'au mahnirea? Deplângea lumea distrusă, sau pe mamă-sa, care i-a dat viață?

Își ridică deodată capul și privi spre Haban, în tăcerea solemnă:

— Șezi, sau du-te, cum vrei. Te cunosc acum și vă cunosc pe toți; numai pe mine singur nu mă cunosc... De aceea spun, în numele omenirii ce pătimește, nu mă deplânge, căci crede-mă, Haban, tot picurul meu de lacrimă se preschimba într'o mare de sânge...

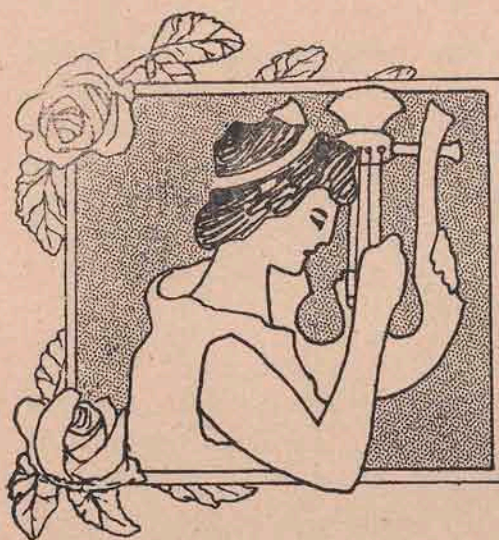
Arătă spre scaun și spre ușă.

— Șezi, sau du-te.

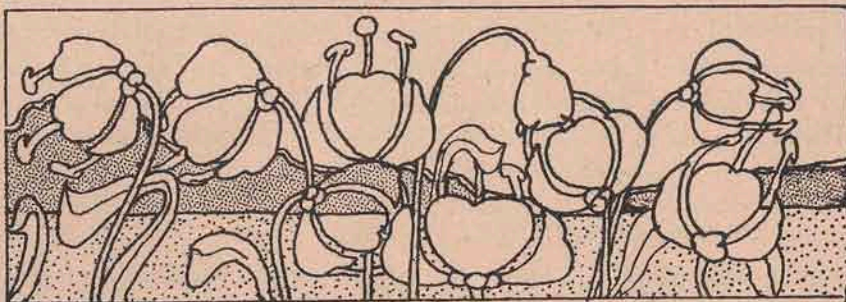
— Șed, stăpâne!

— urmează —

Flori de-o zi

DUMĂ

„Lumina literară“.

Primim din București numărul prim al unei noi reviste literare, a unei reviste, ce n-are nici hlamida scumpă a revistelor franceze ori germane, și nu se prezintă cetitorilor nici pe hârtie velină. Primim o revistă tipărită pe o simplă hârtie de gazetă de zi și în formatul unei foi săptămânale politice din Ardeal. La prima vedere n-are nimic atrăgător, nimic bătător la ochi, și cetitorul superficial ar trece peste ea fără să-i acorde vreo deosebită atenție. Ar trece peste ea cu nepăsarea, cu care întâmpini orice lucru de toate zilele, ce nu înseamnă după credința ta nimic deosebit în viața ta de-o clipă.

Noi însă ne oprim, pe cât ne-o îngăduie vremea și puterea minții, ne oprim la primirea acestei reviste și petrecem ochii peste șirele ei îngrijit tipărite și curate. Ochiul aleargă neobosit prinzând cuvinte după cuvinte și deodată simțim, că revista aceasta nouă ni-e așa de cunoscută, așa de simpatică, — ca un prieten vechiu, cu care am petrecut ani de-arândul într-o intimitate rară. Da, noua revistă „*Lumina literară*“ ce a început să apară în București, ni-e cunoscută, că poartă în ea pecetea critică a colaboratorului nostru îndrumător: *D. Tomescu*, care se ridică în timpul din urmă tot mai mult din ceata mulțimei, relevându-ni-se ca un scriitor critic cu o judecată din cele mai reci și limpezi, ca un scriitor critic cu o vastă lectură enciclopedică, care pătrunde chestia despre care scrie în

toate amănunțele ei și o pune într-o lumină, ce se răspândește fără nuanse de umbră, egal în toate direcțiile. Articolele dlui Tomescu din „*Ramuri*“, și din celelalte reviste și ziare poartă toate caracteristica aceasta proprie: *limpezime și precisiune*.

„*Lumina literară*“, revista ce-a început să iasă pe lângă foaie politică „*Lumina nouă*“, va fi chemată să răspândească *fără de restricțiune* toate gândirile și părerile sănătoase privitoare la mișcarea literară românească ale dlui D. Tomescu. Ne bucurăm de apariția acestei reviste, căci e supremul timp ca împotriva fițuicelor de pănura celeia cu titlul „*13*“, sau „*Glasul celor cari sunt puțin*“, — să se ridice un cuvânt demn și aspru de protestare.

Dorim din tot sufletul, ca dlui Tomescu să-i reușească, să întroneze iar *critica cuminte și fără răutate*, în literatura noastră de azi.

Dăm totodată ca specimen din noua revistă următorul articol:

O revistă a scriitorilor

Vremurile de muncă și de ordine ale „*Sămănătorului*“ s'au dus pentru ca în locul lor să vină o epocă în care munca e înlocuită cu reclama și ordinea cu desfrâul cel mai primejdios. Cuvântul d-lui Iorga, care eră cuvântul unui spectator adânc scârbit, n'a putut să înfrângă larma sfidătoare a atâtor scriitori improvizați care au crezut că din pânțele gol al unui nume tăvălit în reclamă poate să răsără și trunchiul viguros al gloriei literare. „*Viața Româ-*

nească“ dela Iași, cu toți banii ei aruncați pe fereastră și cu toată organizația de partid pe care-a utilizat-o în fiecare clipă, n'a izbutit să câștige de cât doar meritul de a fi pus în circulație un cuvânt, cuvântul de „*poporanism*“ — un cuvânt pe care n'au ajuns nici astăzi să ni-l explice, un cuvânt pe care s'au căsnit să-l înghită de nu știu câteori pe an, un cuvânt care-o să le rămână în gât, pentru că după atâția ani de zile n'a căpătât încă putere de-a cuprinde într'însul o realitate morală. Bucureștii au devenit în timpul din urmă sediul revistelor efemere, iar din revistele cu o durată sigură n'a izbutit nici una să capete autoritatea necesară pentru a supune mișcarea literară unui principiu conducător. „*Noua Revistă Română*“ a fost și este revista pe care trebuie s-o citești neapărat dacă vrei să știi sigur câți scrântiți s'au introdus în mișcarea noastră literară, iar „*Flacăra*“ e și astăzi o variantă cât se poate de interesantă a „*Universului*“ literar. Până și la „*Convorbiri literare*“, care totdeauna ne-a dat să înțelegem că se găsește pe o culme nu tocmai accesibilă, până și acolo s'a putut sui condeiul searbăd al dlui Eugen Lovinescu de care se leagă cel mai urât aspect al mișcării noastre literare din ultimul timp.

Și iată că astăzi avem o generație a cărei iubire nu e chemată de nici o revistă literară. Scriitorii adevărați s'au adâncit într-o pasivitate neturburată, nedându-și seama că ei au, nu numai datoria de-a produce, ci și pe aceia de a călăuzi elementele tinere care pătrund în mișcarea

literară fără să fie supuse unei îndrumări sănătoase. S'a uitat cu desăvârșire, că un Vlahuță și un Coșbuc au fost pe vremuri dătători de îndrumare, au fost întemeietori de reviste prin care luptau energic împotriva diferitelor rătăcirii literare, și ne mirăm că nimeni nu înțelege decât folos ar fi astăzi o revistă din paginile căreia să vorbească autoritatea, experiența și bunul simț al celor mai de seamă scriitori ai noștri.

O societate întreagă și-ar trimite sprijinul și iubirea ei spre o asemenea revistă, iar scriitorii cari ne-ar da-o ar fi deschizătorii unei nouă epoci de muncă și de ordine literară. De altfel, acesta ar fi și singurul mijloc de-a rentra în critica în locul de unde astăzi dictează glasul reclamațiilor. Câtă vreme scriitorii noștri vor sta alipiți pe lângă reviste cari nu sunt ale lor și dela spatele căroră pândesc tendințe streine de literatură, atâta vreme vom avea ceea ce vedem astăzi: reviste fără autoritate, scriitori fără frâu și o generație lăsată la voia întâmplării.

Lucrul acesta l-am mai spus și altădată, și când îl mai spunem și acum, ne gândim, ca și atunci, la scriitorii noștri: Brătescu-Voinești, Sadoveanu, Iosif, Goga, Gârleanu, Anghel, Sandu-Aldea, Agârbiceanu, Ciura, Cazaban, — atâtea forțe care ar putea să ne dea cea mai iubită, cea mai cu autoritate și cea mai răspândită revistă literară.

*

Sângele

A vorbi de sânge este acum de actualitate, căci el a curs și curge încă în râuri roșii prin Balcani, în râuri pe cari pământul le înghite cu sete. Prețiosul lichid purpuriu se va scurge el încurând și din vinele fraților noștri din România? În situația tulbure a Europei, și față de imbecila încăpăținare a Bulgarilor, totul e de așteptat.

Sânge! Cuvânt magic, cuvânt fascinator pe care Edgar Poe l'a numit „regele cuvintelor“, și care evoacă în mintea noastră, într'un infinit roșiu, viziunile vieții și brumosul mister al morții. Fiorul care va străbate când îl pomenim, ori când îl vedem în gloria lui purpurie, nu este decât instinctul obscur și îndepărtat pe care ni l-au lăsat strămoșii noștri din caverne. Dar ce spunem noi? Sân-

gele este pentru noi însăși viața, viața palpabilă și materială, existența noastră concretizată în prețiosul lichid roșu.

Găsesc într-o carte curioasă, scrisă de savantul francez Murat, și al cărei titlu este: „Minunile corpului omenesc“, o pagină admirabilă asupra sângelui. Vă va plăcea desigur pasajul de mai jos:

„În neînsemnata picătură de sânge care perlează ca un rubin pe vârful degetului înțepat ca un ac, în această picătură care măsoară abea a douăzeci de parte dintr'un centimetru cub, în această mare minusculă numărăm două sute cincizeci de milioane de nave de comerț zădărnice în roșu (globulele roșii), și treisute șaptezeci de mii de vase de război zădărnice în alb (globulele albe). Marea în care evoluează ele este o apă sărată ca a oceanului și încărcată de substanțe diverse care, după separațiunea fibrinei prin coagulare, amintește de aproape compoziția apei de mare. Fiecare globulă este o navă de mare viteză, încărcată cu diferite substanțe alimentare, cu combustibile, cu produse farmaceutice, etc. și care își va face cursa în treisute de secunde, adică de două mii optsute optzeci de ori pe zi între diversele cetăți industriale sau organe ale acestui univers care se numește corpul omenesc. Nava noastră își ia comenzile principale din plămâni, din stomac, din intestine, din ficat, din splină și din capsulele thyroide, și pe cele mai importante le descarcă în rinchi, în plămâni, în ficat, în piele, etc.“

Autorul paginei de mai sus are meritul, pe care îl au dealtmintealea mai toți savanții francezi, de a uni știința cu arta, adică de a ne instrui și fermeca în același timp. Și ne gândim acum, aducându-ne aminte de enorma cantitate ce se scurge pe un câmp de bătae: câte lumi minuscule nu vor fi perind în acele clipe? Să ne închipuim o clipă pământul nostru ca un corp organic — mulți susțin că așa e — și să ni-l mai închipuim perzându-și sângele, adică toată apa oceanelor lui și tot focul său interior, printr'o rană enormă. Dezastrele cari au loc în sângele vărsat sunt în mic ceeace ar fi dezastrele vieților sau ale nevieților din ocean și din mări, în cazul când ele s'ar scurge în neant.

Din punctul nostru de vedere noi oamenii, când rostim cuvântul univers ne gândim la haosul imens al corpurilor astrale cari populează nemăsuratul. De fapt, sunt miliarde de universuri în universul nostru, și fiecare picătură de apă este și ea un

univers, conținând la rândul ei alte universuri. Mi-aduc aminte de un cuvânt al unui savant englez. Cineva îl întrebă care eră după dânsul cel mai mare descoperitor și explorator al omenirii. Interlocutorul său se aștepta să i se răspundă: „Christofor Columb“. Dar englezul nostru îi zise: „Cel mai mare descoperitor îmi pare Pasteur. Christofor Columb a descoperit un continent; Pasteur însă a descoperit universul infinitelor mici, universul microbian, care pare a fi mult mai vast și mai variat în proporțiile lui decât universul cel mare“. Și savantul englez avea dreptate.

Noi oamenii ne credem așa de mari și suntem așa de mici; ne credem mici și suntem așa de mari! În organele, în sângele, în fiecare celulă a noastră au loc în fiecare secundă evenimente imense, de cari nu ne dăm seama, pe cari nu le socotim. Să ne închipuim acum câte lumi nu prăbușim când, dus de păcate, suprimăm o viață de om, de fiară, ori de insectă.

F. N.

ooo

Cărți primite la Redacție:

V. Eftimiu: *Cocoșul negru*, fantazie dramatică în 6 acte. Prețul cor. 2:50.

E. A. Chiffa: *Freamăt de codru*, poezii.

Dr. A. Micu: *Starea învățământului în comitatul Hunedoarei*. Prețul 50 bani.

ooo

Scriitori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZA

G. H. „Cronica teatrală“ trimisă are unele neajunsuri, pentru cari nu o putem publica. La caz, că ni-ați putea da altele scrise mai grijit și cu mai multă precizie, primim cu drag să le publicăm. De altcum vă mulțumim foarte mult pentru bunăvoința dovedită, trimițându-ne-o pe aceasta.

R. N. Poezia e slabă. Traducerea o publicăm cu puține schimbări.

Ungvăreanu: Cântecul dătle nu ajunge nivelul versurilor publicabile.

ooo

Scoarțe pentru Gosinzeana.

Abonații noștri, cari doresc să aibă scoarțe pentru revistă, sunt rugați să binevoiască a ne trimite cu reînnoirea abonamentului deodată 2 cor. 20 fil. Scoarțele se vor comanda numai pentru acei abonați, cari ne trimit prețul lor până la sfârșitul lui Februarie. Scoarțele se vor espedia în luna Martie, franco.

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. Bornemisa, a edat un
splendid tablou național, tipă-
rit în colori, în mărime 47/59
cmetri, reprezentând marea
clipă istorică:

Intrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia, la 1599.

E o foarte frumoasă po-
doabă pentru oricare casă ro-
mânească și e cel mai bun
cadou, ce se poate face la ori-
ce prilejuri. Prețul unui esem-
plar e cor. 2.50, franco. La o
comandă de 10 exemplare, se
trimite franco, pentru numai
21 coroane. — Cereți-l dela

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. BORNEMISA
ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

Colecțiile „Cosinzenii”

de pe anul I. și II. se
pot comandă dela admi-
nistrația revistei pentru
:: suma de cor. 15.— ::

Abonații noștri noi, cari doresc
să aibă revista noastră dela în-
ceput, le capătă amândouă colec-
țiile pentru suma de 13 coroane.

Horea, Cloșca, Crisan,

cei trei capi ai revoluției țărănești
din 1784, i-a tipărit într'un splen-
did tablou colorat, după portre-
tele originale dintr'un muzeu, „Li-
brăria Națională” S. Bornemisa,
și i-a pus în vânzare pentru suma
de cor. 2.50 franco; și cor. 2.75
franco recomandat.

Cei ce doresc să aibă o
icoană națională

în casă, care să le vorbească de
una dintre cele mai dureroase pa-
gini ale neamului nostru, să co-
mande acest tablou, care e unic în
felul lui și e vrednic să stea pe
păretele oricărei case românești.

La o comandă de 10 ecsem-
plare se trimite franco recomandat
pentru numai 21 coroane, în loc
de cor. 27.50. A se comandă la

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. BORNEMISA
în ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

„Librăria Națională” S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros

Cele mai noi
cărți literare!

Ion Agârbicean: Schițe și povestiri	cor. 2.—
Liviu Rebreanu: Frământări	1.50
N. Zaharia: Tipuri sociale	1.50
„ Cugetători și literați streini	2.—
„ Viața lui Traian Demetrescu	1.—
„ Tolstoi	0.30
„ Cuceritorul de inimi	0.20
„ Psihologia prostului	0.20
„ Frica de moarte	0.20
I. U. Soricu: Florile dalbe, poezii	2.—
Natalia Negru: Mărturisiri, nuvele	2.—
Dostoiewsky: Amintiri din casa morșilor, roman	1.50
Novicow: Emanciparea femeii	2.—
V. Eftimiu: Cocoșul negru	2.50

Cele mai noi
cărți literare!

Pentru porto să se trimită deosebit 20 bani de-o carte. Comandele se eșecută cu cea
mai mare promptitudine. Librăria e provăzută cu un bogat depozit de cărți literare,
și la dorință procură și cărți cari îi lipsesc. Mai are mare depozit și de hârtie de can-
celarie și pentru scrisori, cerneală și recvizite școlare. Cereți catalogul gratis și franco.